SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
Fakultet filozofije i religijskih znanosti
Jordanovac 110, 10000 Zagreb

OBRANA DOKTORSKOGA RADA

Marko Borić

Katolički socijalni nauk i politički liberalizam Johna Rawlsa – uloga načela solidarnosti i supsidijarnosti za demokratski konsenzus

Članovi Povjerenstva:

doc. dr. sc. Ivica Musa, predsjednik

izv. prof. dr. sc. Tadija Milikić, član

prof. dr. sc. Nenad Malović, vanjski član

Obrana će se održati 30. studenog 2026. u 11.00 sati

u Vijećnici Fakulteta (I. kat)

Sažetak

Doktorska disertacija prikazuje odnos između liberalizma, kako ga shvaća John Rawls, i katoličkoga socijalnog nauka, s naglaskom na njegova stožerna načela solidarnosti i supsidijarnosti. U prvom dijelu rada kratko je prikazano povijesno izvorište liberalizma, zatim Rawlsov akademski početak, obilježen snažnim zanimanjem za teološku misao, što je rezultiralo produbljenim shvaćanjem zajednice kao temelja za poimanje osobe i njezine vrijednosti. Zatim su iznijete ključne ideje iz njegova kapitalnog djela *Teorija pravednosti*, poput *izvornog položaja* (*original position*), *vela neznanja* (*veil of ignorance*) i *pravednosti kao pravičnosti* (*justice as fairness*). Središnji dio rada čini prikaz glavnih elemenata političkog liberalizma, s posebnim naglaskom na *razložnost* (*reasonableness*), *političku koncepciju pravednosti* (*political conception of justice*), *demokratsku tradiciju i javni um* (*public reason*). Zaključni prikaz Rawlsova *širokog* shvaćanja politike ukazuje na mogućnost suradnje između njegova političkoga liberalizma i stajališta katoličkoga vjernika koji živi prema načelima socijalnoga nauka. Nakon toga slijedi prikaz glavnih ideja katoličkoga socijalnog nauka, s naglaskom na načela solidarnosti, supsidijarnosti, važnost obitelji kao institucije te temeljno shvaćanje odnosa Crkve i države. U sljedećemu dijelu rada izneseni su glavni argumenti protiv političkoga liberalizma koje navodi Paul Weithman, a za svaki je argument prikazan i odgovarajući stav. Glavni je zadatak ukazati na važnost povijesti i tradicije u liberalizmu, razjasniti odnos i ravnotežu sukobljenih političkih načela, ispitati mogućnosti javnoga uma u pružanju odgovarajućega političkog prostora, definirati načelo neutralnosti i laiciteta prema vjerskome svjetonazoru. Sljedeće poglavlje detaljno iznosi značenje načela autonomije za religiju i vjerski život, kao i značenje povijesti i kulture demokratskih društava, polazeći od političkoga okvira kakav je zamislio Will Kymlicka u svojemu kulturnom liberalizmu. U tome se prikazuje proturječje u pokušaju povezivanja liberalnih načela s onima koji pogoduju nekoj vrsti kulture, istodobno uvažavajući značaj i utjecaj vjere te njezinih načela solidarnosti i supsidijarnosti za kulturu demokratskog društva. Ovaj rad pokazuje kompatibilnost političkog liberalizma i socijalnih načela uz naglasak na to da su načela solidarnosti i supsidijarnosti nužne pretpostavke za utemeljenje i život demokratskoga društva.

Ključne riječi: John Rawls, politički liberalizam, politička koncepcija, autonomija, Paul Weithman, javni um, katolički socijalni nauk, kulturni liberalizam, društvene teorije pravednosti, solidarnost, supsidijarnost, opće dobro, sekularizam, ljudsko dostojanstvo, Will Kymlicka, papa Franjo, papa Benedikt XVI., bratstvo, politička kultura, političko obrazovanje, obitelj

Abstract

The doctoral dissertation presents the relationship between liberalism as understood by John Rawls and Catholic social teaching, with an emphasis on its core principles of solidarity and subsidiarity. The first part of the work briefly outlines the historical origins of liberalism, followed by Rawls's academic beginnings, marked by a strong engagement with theological thought, which resulted in a deepened understanding of the community as the foundation for conceiving the person and their dignity. Subsequently, key ideas from his seminal work *A Theory of Justice* are presented, such as the *original position*, the *veil of ignorance*, and *justice as fairness*. The central part of the dissertation offers an exposition of the main elements of political liberalism, with particular focus on *reasonableness*, the *political conception of justice*, democratic tradition, and *public reason*. The final presentation of Rawls's wide understanding of politics indicates the possibility of cooperation between his political liberalism and the position of a Catholic believer living according to the principles of social teaching. This is followed by an overview of the main ideas of Catholic social teaching, emphasizing the principles of *solidarity* and *subsidiarity*, the importance of the family as an institution, and the essential understanding of the relationship between Church and state. The next section sets out the primary arguments against political liberalism as advanced by Paul Weithman, with corresponding responses to each critique. The main objective is to highlight the significance of history and tradition within liberalism; to clarify the relationship and balance between conflicting political principles; to examine the capacities of public reason in providing an adequate political space; and to define the principles of neutrality and secularity in relation to religious doctrines. The following chapter elaborates in detail on the significance of the principle of *autonomy* for religion and religious life, as well as the importance of history and culture in democratic societies, through the political framework envisioned by Will Kymlicka in his cultural liberalism. Here, the tension is clearly demonstrated in attempts to reconcile liberal principles with those that support a particular kind of culture, while simultaneously acknowledging the importance and influence of faith and its principles of solidarity and subsidiarity on the culture of democratic society. This dissertation presents the compatibility between political liberalism and social principles, emphasizing that the principles of solidarity and subsidiarity constitute necessary prerequisites for the establishment and sustenance of a democratic society.

Keywords: John Rawls, political liberalism, political conception, autonomy, Paul Weithman, public reason, Catholic social teaching, cultural liberalism, social theories of justice, solidarity,

subsidiarity, common good, secularism, human dignity, Will Kymlicka, Pope Francis, Pope Benedict XVI., fraternity, political culture, political education, family